

מעכשיו, אם מתי מחולי זה, אם מת מאותו החולי הרי זה גט.

ומה היא באותן הימים [כל זמן שלא מת]? רבי יהודה אומר: הרי היא כאשת איש לכל דבריה". וסבר רבי יהודה, דלכי מיית [כאשר ימות] הוי גיטא.

ואף על פי שבשעה שנתן את הגט היה מסופק אם יחיה או ימות, ותלה את הגט בדעת מי שחייו ומותו תלויים בידו, מכל מקום כשמת, אמרינן — הוברר הדבר למפרע שמשעת נתינה היה ראוי למות מאותו חולי. והגט חל מאותה שעה.

ומוכח שלדעת רבי יהודה "יש ברירה" במקום שתלה בדעת אחרים. ולא כדברי רבא.

וכן אמר ליה רב משרשיא לרבא: הא מצינו שדעת רבי שמעון, ותולה בדעת עצמו לית ליה ברירה, ותולה בדעת אחרים אית ליה ברירה.

והיכן מצינו את דברי רבי שמעון?

תולה בדעת עצמו לית ליה ברירה — הא דאמרן.

כלומר — המשנה שנזכרה לעיל — "הלוקח יין מבין הכותים, רבי יהודה ורבי שמעון אוסרים". ומוכח ש"אין ברירה".

ומאידך, תולה בדעת אחרים אית ליה ברירה — דתניא: האומר לאשה — הריני בועליך לשם קידושין על מנת שירצה אבא! אף על פי שלא רצה האב מקודשת, כיון ש"אין אדם עושה בעילתו בעילת זנות", וגמר בליבו לקדשה קידושין גמורים בכל מקרה.

רבי שמעון בן יהודה אומר משום רבי שמעון: רצה האב, מקודשת.

לא רצה האב, אינה מקודשת. כא-א

כיון שלא בעל אלא על תנאי, והרי לא התקיים התנאי. ומאידך אם רצה האב, מקודשת, אף על פי שבשעת ביאה ספק רצה ספק לא רצה, מכל מקום אמרינן — הוברר הדבר למפרע שמשעת בעילה היו קידושין.

על כל פנים, מוכח דלא כרבא. דיש לחלק בין "תולה בדעת עצמו", ל"תולה בדעת אחרים".

אמר ליה רבא לרב משרשיא: לעולם בין לרבי יהודה, בין לרבי שמעון, לא שנא תולה בדעת עצמו לא שנא תולה בדעת אחרים, ותמיד אית לחו ברירה.

ואם תאמר, אם כן מדוע סברו רבי יהודה ורבי שמעון גבי מעשרות שאינו יכול לומר "עישור שאני עתיד למוד"?

יש לומר — התם כדקתני טעמא — אמרו לו רבי יהודה ורבי שמעון לרבי מאיר: אי אתה מודה שיש לחוש שמא יבקע הנוד, ונמצא זה שותה טבלים למפרע, כיון שלא תתברר התרומה מעולם?

אמר להם: לכשיבקע! כלומר — אין לחוש לכך כיון שאינו שכיח.

על כל פנים, מבואר שטעמם של רבי יהודה ורבי שמעון אינו משום ש"אין ברירה", אלא כיון שחששו לבקיעת הנוד.

מתניתין:

הכותב טופסי גיטין, סופר שנוטל שכר על

כתיבת הגט, ורוצה שיהיו לו גיטין מוכנים, משום שלפעמים באים אנשים לשוכרו לכתוב גט, והוא טרוד בכתיבת שטרות אחרים, ולכן הוא רוצה שיהיו בידו שטרות מוכנים —

רבי יהודה פוסל בכולן, בין לגבי גט, בין לגבי שאר שטרות, ואף על פי שהניח את המקומות האלו פנויים, כיון שהשטר נכתב לפני שבעלי הדברים בקשו ממנו שיכתוב להם את השטר, הרי זה שטר פסול.

אף שיכול הסופר לכתוב את כל נוסח הגט גם לפני שהבעל מצוה אותו לכתוב לו גט, אבל צריך שיניח פנוי בגט את המקום שבו צריך להכתב שם האישה, וכן את המקום שבו צריך להכתב שם האשה, וכן את המקום שבו צריך להכתב הזמן של הגירושין.

רבי אלעזר מכשיר בכולן, בכל השטרות יכול הסופר להכין את השטר קודם שבאו לפניו בעלי הדברים, חוץ מניטוי נשים, שבהם אין לסופר להכין את הגיטין, ולא יועיל מה שיניח הסופר את המקומות הללו פנויים, כיון —

וכן הדין לגבי שטרי מלוה —

אף שיכול הסופר לכתוב את כל נוסח השטר לפני שהלוה בא לפניו, אבל צריך שיניח הסופר פנוי בשטר את המקום שבו אמור להכתב שם המלוה, וכן את המקום שבו אמור להכתב שם הלוה, וכן את המקום שבו אמור להכתב סכום המעות, וכן את המקום שבו אמור להכתב הזמן של ההלוואה שלא יהא שטר מוקדם.

שנאמר "וכתב לה", לשמה: וכיון שכתובת הגט צריכה שתהיה לשם האשה, לכן אין לסופר להכין את הגט לפני שהבעל יצוה עליו לכתוב את הגט.

גמרא:

אמר רב יהודה אמר שמואל:

צריך שיניח פנוי אף את המקום שבו אמור להכתב בגט "הרי את מותרת לכל אדם", שאף זה הוא חלק מעיקרו של הגט.

וכן לגבי שטרי מקח —

אף שיכול הסופר לכתוב את כל נוסח השטר עוד לפני שהמוכר והלוקח באו לפניו, אבל צריך שיניח הסופר פנוי בשטר את המקום שבו אמור להכתב שם הלוקח, וכן את המקום שבו אמור להכתב שם המוכר, וכן את המקום שבו אמור להכתב סכום המעות, וכן את המקום שבו אמור להכתב השדה שמכר לו, היכן היא נמצאת ומה הן גבולותיה, וכן את המקום שבו אמור להכתב הזמן של המכירה.

ורבי אלעזר היא. התנא של המשנה סובר כדעת רבי אלעזר, דאמר עדי מסירה כרתי, שהעדים הרואים את נתינת הגט מידו של הבעל לידה של האשה, הם העדים שנותנים לגט את תוקף הכריתות שלו, ולא עדי החתימה, ומה שאנו מצריכין שהעדים יחתמו על הגט הוא רק משום תקנת חכמים, וכיון שעיקר הגט הוא כתיבת הגט ולא חתימתו, לכך בעינן צריך שתהא הכתיבה של הגט לשמה, ולא חתימת הגט, ולכן צריך

מפני התקנה.

להניח פנוי את המקום שבו אמור להכתב הרי את מותרת לכל אדם.⁽¹⁾

וצריכא, והוצרך שמואל לומר זאת על שלש משניות, שהתנא של המשנה סובר כדעת רבי אלעזר שעדי מסירה כרתי, ולא היה מספיק לשמואל לומר את זה על משנה אחת.

דאי אשמעינן הך **קמייטא**, אם שמואל היה אומר את זה רק על המשנה שצריך לכתוב את הגט בתלוש ולא במחובר.

היינו אומרים, **בההיא** במשנה של אין כותבין על המחובר, **הוא דאיכא לאוקמה**, יש לנו הכרח להעמיד את המשנה **כרבי אלעזר**, שעדי מסירה כרתי.

שהרי יש לנו סתירה במשנה, **דקתני** ברישא **"אין כותבין** במחובר לקרקע", ו**קתני** בסיפא **"כתבו** במחובר, תלוש, וחתמו, ונתנו לה, כשר". ולכך הוצרך שמואל לתרץ שהתנא סובר כמו רבי אלעזר שעדי מסירה כרתי, וכונת המשנה היא לומר, שאין כותבין את טופס הגט על המחובר שמה יבוא לכתוב גם את תורף הגט על המחובר. אבל בדיעבד, אם כתב את הטופס במחובר, ותלוש, וכתב את תורף הגט בתלוש, ונתנו לה, כשר.

אבל בסיפא של אותה משנה, שכתוב בה **"הכל כשרין לכתוב את הגט"**, **דקתני** בסיפא **"שאין קיום הגט אלא בחותמיו"**, ומשמע שהמשנה באה לתת טעם מדוע הכל כשרין לכתוב את הגט, ועל זה אומרת

המשנה שעיקר הגט זהו החתימה ולא הכתיבה, ולכן הכל כותבין —

אימא, היינו אומרים שהמשנה כדעת רבי מאיר היא, **דאמר עדי חתימה כרתי**, והחרש יכול לכתוב גם את תורף הגט.

ולכך הוצרך שמואל ללמדנו שגם המשנה של **"הכל כשרין לכתוב את הגט"** היא רק לגבי הטופס, וצריך שפקח יכתוב את התורף.

ואי אשמעינן בההיא, אפילו ששמואל אמר שגם המשנה שהכל כשרין לכתוב סוברת כרבי אלעזר, עדיין יש לומר שההיא **נמי**, את המשניות הללו, **איכא לאוקמה** אפשר להעמיד **כרבי אלעזר**.

אבל הא, במשנה שלנו, **אימא**, יש לומר, **מדסיפא** של המשנה **רבי אלעזר הוי**, שהרי בסיפא רבי אלעזר חולק על תנא קמא וסובר שכולן כשרין חוץ מגיטי נשים —

לכך היינו אומרים שהתנא של הרישא שמכשיר אף בגיטי נשים, **לאו**, אינו סובר כדעת רבי אלעזר, ולא צריך לשייר את מקום הרי את מותרת, וכדעת רבי מאיר, ומה שצריך לשייר את מקום השמות של האיש והאשה הוא משום קטטה, וכמבואר בהמשך הסוגיא.

צריכא. לכך הוצרך שמואל ללמדנו שגם הרישא של המשנה סוברת כרבי אלעזר,

1. ומצינו ששמואל העמיד כן גם את המשנה לעיל [בדף כא ב] **"אין כותבין גט על המחובר"**, ואמר שמואל: והוא ששייר מקום התורף, וכתב את התורף לאחר שתלוש מן המחובר, ומשום

שהתנא סובר כדעת רבי אלעזר, וכן מצינו במשנה לעיל [כב ב] שהכל כשרין לכתוב את הגט אפילו חרש שוטה וקטן, ומבואר שם בגמרא [בדף כג א] אמר שמואל: והוא ששייר

ולכן צריך לשייר את מקום האיש והאשה כדי שהסופר יכתוב את השמות לשמה, ולכן אומר שמואל שצריך גם לשייר את מקום הרי את מותרת לכל אדם:

שנינו במשנה את הסיבה שהסופר צריך לשייר את מקום התורף, מפני התקנה:

מאי "תקנה"?

אמר רבי יונתן:

מפני תקנת סופר, התירו לסופר לכתוב את הגט אפילו קודם שהבעל ציוה עליו לכתבו. **ורבי אלעזר היא, דאמר עדי מסירה כרתי,** ולכן צריך מדאורייתא שתהא כתיבת הגט לשמה.

ובדין הוא דאפילו טופס נמי לא לכתוב, ומעיקר הדין היה צריך להיות שלא נתיר לסופר לכתוב אפילו את הטופס ללא ציווי הבעל, כיון שיש לחשוש שמא מתוך כך יבא הסופר לכתוב גם את התורף שלא לשמה. **ומשום תקנת סופרים,** שיהא לו בידו גט מוכן, **שרו,** התירו לו **רבנן** לכתוב את הטופס שלא לשמה, וגזרו אף על שאר שטרות, שישאיר בשטר מקום פנוי כדי שלא יבואו לטעות ולהכשיר גם בגיטין.

ורבי יהודה פוסל בכולן, אפילו אם שייר את מקום התורף —

משום שגזר **טופס אטו תורף.** ולכן אסור לו לכתוב את הטופס ללא ציווי מהבעל. ושוב **גזרו שטרות אטו גיטין.** ואסור לסופר להכין אף את הטופס של השטר.

ורבי אלעזר מכשיר בכולן, בכל השטרות, **חוץ מגיטי נשים** —

משום שהוא סובר ש**טופס אטו תורף** גזרו שיכתבו אותו לשמה, כדי שלא נטעה ונכשיר גם את התורף שלא לשמה, אבל שאר שטרות **אטו גיטין לא גזרו.**

שנינו במשנה שהטעם של רבי אלעזר **שנאמר וכתב לה לשמה:**

ושואלת הגמרא: **והא כי כתיב "לה", אתורף הוא דכתיב!**

הרי מה שכתוב בתורה שצריך שתהא הכתיבה לשמה, הוא רק לגבי התורף, ומדוע סובר רבי אלעזר שצריך שאף הטופס יהא נכתב לשמה?

ומתרצת: **אלא, אימא,** אין כונת רבי אלעזר שדין זה נלמד מהפסוק, **אלא משום שנאמר בתורה "וכתב לה", לשמה,** שצריך שיהא התורף נכתב לשמה, לכך אנו גוזרין אף על הטופס שיהא נכתב לשמה.

ומקשינן:

כ-ב

קשיא דרבי אלעזר אדרבי אלעזר! כיון שהעמדנו את הרישא של המשנה כדעת רבי אלעזר, ומכל מקום מתיר התנא לסופר להכין את טופסי הגיטין, אם כן יהיה לנו סתירה במשנה, שהרי בסיפא כתוב שרבי אלעזר מכשיר בכולן חוץ מגיטי נשים.

ומשנינן: **תרי תנאי, ואלבא דרבי אלעזר.**